

INTERNATIONAL JOURNAL OF FIELD EDUCATION

Evaluation of Primary School Studies in the Field of History Teaching in Turkey*

M. Talha OZALP¹

*Nevsehir Hacı Bektas Veli University, Faculty of Education,
Department of Turkish and Social Studies Education
<https://orcid.org/0000-0002-8564-7254>*

Ibrahim DEMIRBAS²

*Kastamonu University
<https://orcid.org/0000-0002-8692-1059>*

ABSTRACT

While history, which is about the past, is rewritten in every period, it contributes to a better understanding of the times we live in with a functional aspect. The desire to learn about the past has always been among the priorities of human beings. The reasons for this can be shown as people's curiosity about the past and directing the future. This situation has been among the priorities of education systems in reaching the desired human type. Thus, history subjects began to be taught in schools in a systematic and programmed manner through different courses. The history of the history course being taught in schools in Turkey dates back to 1869. In this context, many studies have been carried out on history teaching since the introduction of history lessons into school programs. However, no studies have been conducted to examine the studies on history teaching at primary school level. The aim of this research is to evaluate the content of theses and articles made in the field of history teaching at primary school level in Turkey and to obtain clues about the status and future direction of history teaching at primary school level. In the research based on the qualitative approach, the document analysis method was used. In the research, master's, doctoral theses and articles made and accessible in the field of history teaching in primary school were examined as documents. Within the scope of the research, 47 studies, 16 of which were articles, 28 of which were master's thesis, and 3 of which were doctoral dissertations, were reached on history teaching in primary school. In this context, it was determined that the studies conducted in all three groups were mostly

ARTICLE INFO

Received: 15.11.2021

Published online:

31.12.2021

* This study is an expanded version of the presentation titled "Studies in the Field of History Teaching at Primary School Level in Turkey" presented at the 7th International Symposium on History Education.

¹ Corresponding author:

Res. Asst.

mtozalp@nevsehir.edu.tr

² *Dr.*

idemirbas@gmail.com

prepared as a master's thesis. Considering the publication years of the studies, they vary between 2002 and 2021. While the most studies were carried out in 2019, when we look at the universities where theses were made, it is seen that the most thesis on history teaching at primary school level was made in Giresun University and Marmara University. The highest number of articles were published in the Turkish History Education Journal. In the studies, it has been determined that the most used method is document review, while mostly oral and local history subjects are studied.

Key Words: Primary school, history teaching, content analysis.

Türkiye’de Tarih Öğretimi Alanında Yapılan İlkokul Düzeyindeki Çalışmaların Değerlendirilmesi*

M. Talha ÖZALP¹

Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilgiler Eğitimi Bölümü
<https://orcid.org/0000-0002-8564-7254>

İbrahim DEMİRBAŞ²

Kastamonu Üniversitesi
<https://orcid.org/0000-0002-8692-1059>

ÖZET

Geçmiş konu edinen tarih, her dönemde yeniden yazılırken, işlevsel bir yönüyle yaşadığımız zamanın getirdiklerini daha iyi anlamamıza katkı sağlar. Geçmiş öğrenme arzusu insanoğlunun her zaman öncelikleri arasında yer almıştır. Bunun nedenleri olarak insanın geçmişini bilmesi ve geleceğine yön vermesi gösterilebilir. Bu durum eğitim sistemlerinin de istenilen insan tipine ulaşmada öncelikleri arasında yer almıştır. Böylece tarih konuları okullarda sistemli ve programlı bir biçimde farklı dersler aracılığıyla öğretilmeye başlanmıştır. Türkiye’de tarih dersinin okul programı olarak geçmişi 1869 yılına kadar uzanmaktadır. Dolayısıyla Türkiye alanyazını için tarih öğretiminin nasıl yapılması gerektiği sorunsalının da başlangıcı 1869’a kadar götürülebilir. Tarih derslerinin okul programlarına girmesinden itibaren tarih öğretimiyle ilgili birçok çalışma yapılmıştır. Ancak ilkökul düzeyinde tarih öğretimi ile ilgili yapılan çalışmaların incelenmesine yönelik herhangi bir çalışma yapılmamıştır. Bu araştırmanın amacı Türkiye’de ilkökul düzeyinde tarih öğretimi alanında yapılan tezlerin ve makalelerin içerik değerlendirmesini yaparak ilkökul düzeyinde tarih öğretiminin durumu ve gelecekteki yönelimi noktasında ipuçları elde etmektir. Nitel yaklaşımın esas alındığı araştırmada doküman inceleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada doküman olarak ilkökulda tarih öğretimi alanında yapılan ve erişilebilen yüksek lisans, doktora tezleri ve makaleler incelenmiştir. Araştırma kapsamında ilkökulda tarih öğretimiyle ilgili 16’i makale, 28’i yüksek lisans, 3 tanesi ise doktora tezi olmak üzere 47 çalışmaya ulaşılmıştır. Bu

MAKALE BİLGİSİ

Alınma Tarihi: 15.11.2021
Çevrimiçi yayınlanma tarihi: 31.12.2021

* Bu çalışma 7. Uluslararası Tarih Eğitimi Sempozyumu’nda sunulan “Türkiye’de İlkokul Düzeyinde Tarih Öğretimi Alanında Yapılan Çalışmalar” adlı bildirinin genişletilmiş halidir.

¹ Sorumlu yazar iletişim bilgileri:

Arş. Gör.

mtozalp@nevsehir.edu.tr

²Dr.

idemirbas28@gmail.com

bağlamda her üç grup içinde yapılan çalışmalar en fazla yüksek lisans grubuna ait olduğu belirlenmiştir. Çalışmaların yayım yıllarına bakıldığında 2002 ile 2021 yılları arasında değişmektedir. En fazla çalışma 2019 yılında yapılırken, tezlerin yapıldığı üniversitelere bakıldığında en fazla ilkökul düzeyinde tarih öğretimi ile ilgili tezin Giresun Üniversitesi ve Marmara Üniversitesi'nde yapıldığı görülmektedir. En fazla makale ise Turkish History Education Journal dergisinde yapılmıştır. Çalışmalarda genellikle en fazla sözlü ve yerel tarih konuları çalışılırken en fazla kullanılan yöntemin doküman inceleme olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: İlkokul, tarih öğretimi, içerik analizi

Giriş

Tarih, insanoğlunun geçmişini merak etmesine dayalı olarak geçmişteki olay ve olguları bilimsel bir yol izleyerek incelemesi ile ortaya çıkmıştır. Genel bir tanımla tarih, geçmişte olan olayları; yer, zaman ve faileri göstererek kaynaklara dayalı olarak sebep-sonuç ilişkisi içerisinde ortaya koyan bir bilim dalıdır. Tarihten bir olay örnek olarak aktardığında mutlaka yer, zaman ve faileri belirterek aktarılması gerekir. Bunlardan herhangi biri eksik bırakıldığında olay tarihsel anlayıştan çıkar ve o zaman tarih değil masal olur (Baykara, 2017). Tarih, toplumların nereden geldiklerini ve nereye gitmekte olduklarını açıklamak gibi son derece hayati bir bilgi birikimi sağlarken, diğer yandan da topluma yolunu sağlıklı bir şekilde çizebileceği bir bilinç de kazandırır (Yıldız, 2003). Tarih, geçmiş veya geçmişin aynası değildir. Geçmişini inceleyen bir çalışma disiplindir. Zaman ve boşlukta geçmişe yapılan bir seyahat; geçmişten gelen deneyimleri yansıtmaya gücüne sahip bir disiplindir. Geçmişini konu edinen tarih, her dönemde yeniden yazılırken, işlevsel bir yönüyle yaşadığımız zamanın getirdiklerini daha iyi anlamamıza katkı sağlar (Şimşek ve Çakmacı, 2019). Tarih atıl gerçeklerin bir toplamı değil tüm bilimler gibi sorgulamaya bağlıdır. Tarih, kültüre ve topluma, yerel, ulusal ve küresel vatandaşlığa değer verme, bilinç ve kimliğin şekillendirilmesi ve tarihin şimdiki ile gelecekteki anlayışımıza sunduğu dersler gibi bir dizi amacın ilerlemesinin merkezinde yer alır (Cooper, 2018). Bu yüzden tarih, her zaman okullarda yeni nesillere öğretilmesi gereken önemli bir ders olarak görülmektedir.

Tüm toplumlar için önemli bir sosyal bilim dersi olan tarih dersinin görevi, toplumların nereden geldiklerini ve nereye gitmekte olduklarını ortaya koymaktır. Dün-bugün-gelecek arasında ilişki kurmayı hedef alan bu bilim dalının doğru bilinç oluşturmadaki rolü tartışmasıdır (Yıldız, 2003). Geçmiş, tarihsel bilincin ayrılmaz bir ögesidir. Sağlıklı, engellenmemiş bir tarihsel bilinç, insanların sosyal çevrelerine yönelik tutumlarını şekillendiren ayrılmaz kronolojik bağlar oluşturur. Tarihsel bilinci yok etmek -onu parçalı, düzensiz ve özel yaşamda ve tarihte bir şey ile başka bir şey arasındaki bağın anlaşılmasını sağlayamamak- toptan kendini yok etme mekanizmasını harekete geçirmektir. Tarihsel bilincin gelişimi, pek çok bakımdan akademik bilgiye dayanır ve bu da tarih öğretiminin önemini kanıtlar (Smolenskii, 2004).

Tarih öğretimi, öğrencilerin tarihsel araştırma sürecine ve tarihsel bilginin doğasına ilişkin kavrayış kazandırmaktadır (Mard, 2020). Tarih öğretiminden öğrencilerin bugünü anlamalarına yardımcı olması, onlarda geçmişe yönelik bir ilgi uyandırması, milli kimlik duygusunun gelişmesine katkıda bulunması ve öğrencileri yurttaşlığa hazırlaması beklenir (Safran, 2015). Günümüzde tarih öğretiminin temel amacı, gerçekleri ezberlemekten ziyade tarihi düşünme becerileri ve kavramların tarihsel bir bağlamda öğretilmesidir ve öğrenciler disiplinin temel özelliklerinden haberdar edilir. Bu süreçte uygulanan tarihsel yöntem, tarihsel düşünceyi içerir ve özellikle tarihçinin yaşadığı düşünceye benzer bir düşünce tarzı için pratik sağlayan kaynakların analizini yansıtır. Doğru tarih öğretimi ile öğrenciler bilgilerinin kaynağını ve güvenilirliğini sorgulamaları sağlanabilir (Vella, 2015). Tarih öğretiminin amacı, sadece geçmişte olanları tekrardan ibaret şeklinde verirken aynı zamanda gençlere tarih bilgisinin yanı sıra eleştirel, analitik düşünme ve araştırma becerisi ile geçmiş farklı pencerelerden ele alıp değerlendirme becerisi de kazandırır (Özalp, 2000). Tarih pratiği, belirli çağdaş kitlelerde anlamı olacak anlatılar oluşturmak için geçmişin izlerini ve hesaplarını yeniden işlemeyi, analiz etmeyi ve yorumlamayı içerir.

Tarih, zaman ve mekâna ait olma duygusu inşa ettiği için çocukların geçmiş, şimdiki zaman ve geleceğe göre nerede durduklarını görmelerine yardımcı olmaktadır. Geçmişin tek ve değişmeyen bir görüşü yoktur ve çocukların erken yaşlardan itibaren nedenini anlamaya başlaması gerekir. Belki bir sonraki aşama geçmişin daha güçlü küresel perspektiflerini geliştirmektir (Cooper, 2010). Öğrenciler, geçmiş tartışmak için meraktan esinlenmeli, sorular sormalı, eleştirel düşünmeli, kanıtları tartmalı ve perspektif ve yargı geliştirmeli, geçmişin zıt argümanlarının ve yorumlarının nasıl ve neden inşa edildiğini ayırt etmelidirler. Tarih çocuklara, anlamlı buldukları düşünme, konuşma, problem çözme ve derinlemesine araştırma imkânı sağlar. Tarih, öğrencileri aktif olarak öğrenmeye katılma, hayal gücünü kullanma ve meraklı görünen şeyleri keşfetme fırsatları sunmaktadır. İlkokuldan başlayarak geleneksel yerel tarihten, kişisel ve topluluk tarihinin müfredatın kalbinde olduğu bir tarihe geçilir. Bu yaklaşımla çocukların kim olduklarını ve geçmişlerini öğrenmeleri sağlanmaktadır (Cooper, 2018). Böylece tarih konuları okullarda sistemli ve programlı bir biçimde farklı dersler aracılığıyla öğretilmeye başlanmıştır (Mert ve Beldağ, 2019).

Türkiye’de tarih dersinin okul programlarına girmesi 1869 Maarif-i Umumiye Nizamnamesi ile gerçekleşmiştir. Nizamname ile Sıbyân Mekteplerinde Muhtasar Târih-i Osmanî, Rüştüyelerde de Târih-i Umûmî ve Târih-i Osmanî adlı tarih dersleri okutulmaya başlanmıştır (Sakaoğlu, 1995; Safran, 2015; Türk, 2006). II. Meşrutiyet dönemine kadar saray ve hanedan odaklı öğretimi esas alınan tarih öğretiminde II. Meşrutiyet’ten sonra inkılap ve iyi vatandaş yetiştirme odaklı bir tarih öğretimi esas alınmıştır (Şimşek ve Yazıcı 2013). Cumhuriyetten sonra ise 3 Mart 1924’te kabul edilen Tevhidi Tedrisat kanunu tarih öğretimi için de önemli bir dönüm noktası olmuştur. Bu tarihten sonra tarih ilkökul, ortaokul, lise ve yükseköğretim okutulan bir ders haline gelmiştir. Türk Tarih Tezi’nin de etkisi ile bu dönemde tarih dersleri milli tarihe odaklanmıştır (Durmaz ve Yıldız, 2016; Kaymakçı, 2017). Okul programlarına girdiği günden günümüze kadar içerik ve yapısal olarak birçok değişikliğe uğramış tarih öğretimi günümüzde ortaöğretim programlarında müstakil bir ders olarak okutulmaktadır.

Ortaokulda 5, 6 ve 7. sınıflarda sosyal bilgiler kapsamında 8. sınıfta T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi kapsamında tarih konuları öğretilmektedir. İlkokulda ise hayat bilgisi ve sosyal bilgiler dersleri içerisinde tarih konuları öğretilmektedir (Özalp ve Kaymakçı, 2019).

Türkiye’de 2012-2013 eğitim öğretim yılından beri 4+4+4 olarak 12 yıllık zorunlu eğitim sistemi uygulanmaktadır (İlköğretim ve Eğitim Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, 2012). Bu eğitim sistemi doğrultusunda öğrenciler ilkokulun ilk üç yılında toplu öğretim yaklaşımı esas alınarak hazırlanan hayat bilgisi dersinde (Tahiroğlu ve Özalp, 2021) 4. sınıfta ise sosyal bilgiler dersinde tarih eğitimi almaktadırlar (Turan ve Ulusoy, 2011). Bu dersler kapsamında tarih konularının öğretilmesi, öğrencilerin kendilerini kuşatan kültür yörüngeleri hakkındaki meraklarını gidermelerini, geçmişe dair belli bir bilgi birikimi edinmelerini ve dünyayı daha iyi tanıyarak ve toplumda sorumlu bir rol oynama imkânını sağlamaktadır. Tarih öğretiminin öğrencilere medeniyetlerin farklılığı bilincini kazandırması; onların öğrenilen fikirleri sorgulamalarına, görecelik kavramını kavramalarına, tarihsel ve eleştirel düşünme becerisini kazanmalarına ve farklı kültürleri tanıyarak evrensel ulaşmalarına yardımcı olmaktadır (MEB, 2018a; MEB, 2018b).

İlkokulda tarih eğitimi öğrencilerin daha çok kendini, ailesini ve yakın çevresini tanımasını amaçlamaktadır. Öğretim programlarında da belirtildiği üzere özellikle “değişim ve sürekliliği algılama” “tarihsel düşünme” ve “zaman, kronoloji ve mekânı algılama” becerilerinin kazandırılması hedeflenmektedir. Özellikle somut işlemler döneminde bulunan çocuklara (Piaget, 1977) bu becerilerin kazandırılması gelecekteki eğitim yaşantıları için ayrıca önem arz etmektedir. Bu dönemdeki çocuklar somut işlem döneminden soyut işlem dönemine geçiştedirler. Daha mantıklı düşünebilirler ve muhakeme yetenekleri gelişmeye başlar. Benmerkezci anlayıştan uzaklaşarak farklı düşünce yapılarının farkında olmaya başlarlar. Somut işlemler döneminin en önemli özelliklerinden biri de çocuğun hem ileriye hem de geriye dönük düşünebilmesidir (Senemoğlu, 2012). Tarih eğitimi ile ilkokul çocuklarının empati becerileri geliştirilebilir, geçmişten güç alarak geleceğe yönelik daha etkili düşünce ve fikirler üretebilir. İlkokulda tarih eğitimi ile öğrencilere yaşadığı çevreden başlayarak dış dünya, zaman ve süreklilik olguları ile birlikte öğrencilere tanıtılabilir. Tarihsel bilginin öğrenilmesi için iyi sunulması gerekir. Bilgiyi üreten ve öğrenmeye çalışan toplum arasındaki boşluk ne kadar büyük olursa, bilgiyi içerik veya bilgi olarak birleştirme riski o kadar büyük olur. İyi tarih eğitimi ile öğrencilerin eleştirel sorgulama süreçleri aracılığıyla geçmişle ilgili kendi anlayışlarına ulaşabilmeleri önemlidir (Aktekin, 2009; Seikas, 1999). Yansıtıcı soruşturma olarak sosyal bilgiler yaklaşımının temelini atan John Dewey, çocuklara tarih öğretiminin önemine dikkat çekmiş ve etkili bir tarih eğitimi ile çocukların sosyolojik ilişkiler, düşünceler ve anlamlar üzerine düşünme yetisinin genişletip derinleştirebileceğini ifade etmiştir (Ata, 1998). Herbert Spencer da tarih öğretiminin vatandaşlık eğitiminde önemli bir yeri olduğu ezberci anlayıştan uzak ve keşfetmeye dayalı tarih öğretiminin çocukların vatandaşlık bilincini geliştireceğini ve toplumsal rollerini fark edebileceklerini dile getirmiştir (Spencer, 2013/1861). Tüm bunlar göz önüne alındığında ilkokulda tarih öğretiminin önemi gözler önüne serilmektedir. Bu sebeple ilkokulda tarih öğretimine yönelik yapılmış makale ve lisansüstü tezler tarih öğretiminde önemli bir yere sahiptir.

İlgili alan yazın incelendiğinde; hayat bilgisi, sosyal bilgiler, vatandaşlık bilgisi ve tarih öğretimi yayın, makale ve tezlerinin incelendiği çalışmaların (Altun ve Ata, 2013; Dönmez ve Oruç, 2004; Sönmez, Merey ve Kaymakçı, 2009; Kaymakçı ve Er 2009; Şahin, Göğebakan-Yıldız ve Duman, 2011; Öztürk ve Şimşek, 2013; Altun ve Ata, 2013; Turan ve Aslan, 2016, Kaymakçı, 2017; Özalp ve Akpınar, 2018; Çırak, 2020; Hayta, Karabağ ve Gövercin, 2020; Adlığ, 2021; Öztürk ve Sıgnaktekin, 2021) yapıldığı görülmektedir. Fakat ilkökul düzeyinde yapılmış tarih öğretimi çalışmalarının incelendiği bir çalışma bulunmamaktadır. İlkokulda tarih öğretiminin önemi göz önüne alındığında bu çalışmaların incelenmesinin literatüre önemli bir katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Çalışmanın sonuçları Türkiye’de ilkökul düzeyinde tarih öğretimi üzerine yapılmış çalışmaların araştırma konusu, araştırma yöntemi, örnekleme/çalışma grubu gibi genel yönelimlerini ortaya koyacaktır. Hangi konuların daha çok çalışıldığı, hangi konuların daha az çalışıldığı ve hangi konuların hiç çalışılmadığı konusunda araştırmacılara bilgi verecektir. Dolayısıyla bu çalışmanın sonuçları literatüre sağlayacağı katkının yanında gelecekte bu konuyla ilgili araştırma yapacaklara ışık tutacaktır.

Amaç

Bu araştırmanın amacı Türkiye’de ilkökul düzeyinde tarih öğretimi alanında yapılan tezlerin ve makalelerin içerik değerlendirmesini yaparak ilkökul düzeyinde tarih öğretiminin günümüzde geldiği nokta ve gelecekteki yönelimi noktasında ipuçları elde etmektir.

Yöntem

Araştırma nitel yöntem bilim esas alınarak hazırlanmıştır. Nitel araştırma, gözlem, görüşme ve doküman inceleme gibi nitel veri toplama tekniklerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik sürecin izlendiği araştırma türü olarak nitelendirilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2005). Bu çalışmada, mevcut kayıt ve belgeleri çözümlenmeye odaklanması, konuya ilişkin belgelerin bulunması, incelenmesi ve yorumlanmasına olanak sağlaması, veri toplama sürecinin daha ekonomik ve güvenilir oluşu ile araştırmanın amacına uygunluğu nedeniyle nitel araştırma yöntemlerinden biri olan doküman inceleme (belgesel tarama) kullanılmıştır (Karasar, 2002).

Veri Kaynağı ve Verilerin Toplanması

Araştırmaya ilişkin veriler araştırmacılar tarafından 2019-2021 eğitim-öğretim yılında toplanmıştır. Araştırmada doküman olarak ilk çalışmanın yapıldığı 2002 yılından 2021 Eylül ayına kadar ilkökul düzeyinde tarih öğretimi alanında hazırlanmış lisansüstü tezler ve ilgili alandaki makaleler incelenmiştir. Lisansüstü tezler YÖK Ulusal Tez Merkezi internet sitesinden (tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/) makaleler ise Google Scholar (scholar.google.com/) internet sitesinden edinilmiştir. Bu durum araştırmanın sınırlılığını da ortaya koymaktadır. Araştırma kapsamında ulaşılabilen tezler ve makaleler dört alan eğitimi uzmanı tarafından incelenmiştir. Çalışmalar incelenirken araştırmacılar tarafından oluşturulan

ve içeriğinde çalışmaların türü, yayım yılı, yapıldığı üniversite, konu ve yöntem bölümlerinin bulunduğu veri toplama formu kullanılmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmada toplanan veriler içerik analizi yardımıyla çözümlenmiştir. Araştırmada içerik analizinin kullanılma gerekçeleri olarak içerik analizinin; çalışılan doküman içerisinde belli kelime veya kavramları tespit etmeye odaklanması ile belirli kurallar doğrultusunda doküman içerisindeki kelime ve kavramların daha küçük içerik kategorileriyle sistematik bir biçimde çözümlenmesine olanak sağlaması gibi özelliklerinden kaynaklanmaktadır. Veriler çözümlenirken, tezlerin çeşitli özelliklerinin (konu, yöntem vb.) doğrudan tespiti esas alındığından içerik kodlama türlerinden açık içerik kodlaması yapılmıştır. Kodlama sürecinin sonucunda veriler frekans (f) ve yüzde (%) olarak ifade edilmiştir (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirci, 2008). Araştırmada veri analizinin güvenilirliğini sağlamak amacıyla dört alan eğitimi uzmanı tarafından ayrı ayrı verilerin analizi kontrol edilmiştir (Miles ve Huberman, 1994).

Bulgular

Türkiye’de ilkökul düzeyinde tarih öğretimi alanında yapılan tezlerin ve makalelerin içerik değerlendirmesini yapmak amacıyla gerçekleştirilen bu araştırmada aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır:

***Tablo 1:** İlkokul Düzeyinde Tarih Öğretimi ile İlgili Olarak Hazırlanan Çalışmaların Türleri*

Çalışma Türü	Frekans (f)	Yüzde (%)
Yüksek Lisans Tezi	28	59,57
Doktora Tezi	3	6,38
Makale	16	34,04
Toplam	47	100

Türkiye’de ilkökul düzeyinde tarih öğretimi alanında hazırlanan çalışmaların türlerine ilişkin bilgiler Tablo 1’de sunulmuştur. Buna göre ilkökulda tarih öğretimiyle ilgili 46 tane tez ve makaleye ulaşılmıştır. Bunlardan 15’i makale (%34,04), 28’i yüksek lisans (%59,57), 3 tanesi ise doktora tezi (%6,38)’dir. İlkokul düzeyinde tarih öğretimi ile ilgili olarak hazırlanan çalışmaların yayım yılları Tablo 2’de sunulmuştur.

***Tablo 2.** İlkokul Düzeyinde Tarih Öğretimi ile İlgili Olarak Hazırlanan Makale ve Tezlerin Yayım Yılları*

Yayım Yılı	Frekans (f)	Yüzde (%)
2002	3	6,38
2004	1	2,12
2006	2	4,25

2008	5	10,63
2009	2	4,25
2010	3	6,38
2011	2	4,25
2014	2	4,25
2015	2	4,25
2016	3	6,38
2017	4	8,51
2018	3	6,38
2019	9	19,14
2020	3	6,38
2021	3	6,38
Toplam	47	100

Tablo 2’de ilkökul düzeyinde tarih öğretimi ile ilgili olarak hazırlanan çalışmaların yayım yıllarına göre incelenmiştir. Tablo incelendiğinde ilk çalışmanın 2002 yılında yayımlandığı görülmektedir. Bulgulara göre en fazla 2019 yılında 9 çalışma (%19,14), 2008 yılında 5 çalışma (%10,63) ve 2017 yılında 4 çalışma (%8,51) yapılırken, en az ise 2004 yılında 1 çalışma (%2,12) yapılmıştır. İlkökul düzeyinde tarih öğretimi ile ilgili tezlerin hazırlandığı üniversiteler Tablo 3’te sunulmuştur.

Tablo 3. İlkökul Düzeyinde Tarih Öğretimi ile İlgili Olarak Hazırlanan Tezlerin Yapıldığı Üniversiteler

Üniversite	Frekans (f)	Yüzde (%)
Giresun Üniversitesi	3	9,67
Marmara Üniversitesi	3	9,67
Gazi Üniversitesi	2	6,45
Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi	2	6,45
Mersin Üniversitesi	2	6,45
Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi	2	6,45
Sakarya Üniversitesi	2	6,45
Selçuk Üniversitesi	2	6,45
Ankara Üniversitesi	1	3,22
Atatürk Üniversitesi	1	3,22
Bayburt Üniversitesi	1	3,22
Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi	1	3,22
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	1	3,22
Dokuz Eylül Üniversitesi	1	3,22
Fırat Üniversitesi	1	3,22
İstanbul Üniversitesi	1	3,22
Manisa Celal Bayar Üniversitesi	1	3,22
Mehmet Akif Üniversitesi	1	3,22

Ondokuzmayıs Üniversitesi	1	3,22
Trabzon Üniversitesi	1	3,22
Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi	1	3,22
Toplam	31	100

Tablo 3 incelendiğinde tezler toplam 21 farklı devlet üniversitesinde hazırlanmıştır. Tablo incelendiğinde ilkökul düzeyinde tarih öğretimi ile ilgili en fazla lisansüstü tez çalışmasının Giresun Üniversitesi'nde (%9,67) ve Marmara Üniversitesi'nde (%9,67) yapıldığı görülmektedir. Gazi, Kahramanmaraş Sütçü İmam, Mersin, Recep Tayyip Erdoğan, Sakarya ve Selçuk üniversitelerinin her birinde ilkökulda tarih öğretimi ile ilgili ikişer lisansüstü tez (%6,45) hazırlanmıştır. Ayrıca Ankara, Atatürk, Bayburt, Bolu Abant İzzet Baysal, Çanakkale Onsekizmart, Dokuz Eylül, Fırat, İstanbul, Manisa Celal Bayar, Mehmet Akif, Ondokuzmayıs, Trabzon ve Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitelerinde de ilkökul düzeyinde tarih öğretimi ile ilgili tezler yayımlanmıştır.

İlkökul düzeyinde tarih öğretimi ile ilgili olarak makalelerin yayınlandığı dergiler Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4. *İlkökul Düzeyinde Tarih Öğretimi ile İlgili Olarak Hazırlanan Makalelerin Yayımlandığı Dergiler*

Dergi	Frekans (f)	Yüzde (%)
Turkish History Education Journal	4	25
Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi	1	6,25
Atatürk Yolu Dergisi	1	6,25
Cumhuriyet Tarihi Araştırmaları Dergisi	1	6,25
Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi	1	6,25
Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi	1	6,25
Electronic Turkish Studies	1	6,25
Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri	1	6,25
Kastamonu Eğitim Dergisi	1	6,25
Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi	1	6,25
International Primary Education Research Journal	1	6,25
Uluslararası Eğitim Araştırmacıları Dergisi	1	6,25
Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi	1	6,25
Toplam	16	100

İlkökul düzeyinde tarih öğretimi ile ilgili olarak makalelerin yayınlandığı dergiler Tablo 4'te açıklanmıştır. Buna göre makaleler toplam 13 farklı dergide yayınlanmıştır. Tablo 4 incelendiğinde en fazla Turkish History Education Journal dergisinde 4 makale (%25) yayımlandığı görülmektedir. Tabloda ismi yer alan diğer dergilerde ise birer çalışma (%6,25) yayımlanmıştır. İlkökul düzeyinde tarih öğretimi ile ilgili olarak hazırlanan tez ve makaleler konuları açısından Tablo 5'te incelenmiştir.

Tablo 5. *İlkokul Düzeyinde Tarih Öğretimi ile İlgili Olarak Hazırlanan Tezlerin ve Makalelerin Konuları*

Konu	Frekans (f)	Yüzde (%)
Sözlü ve Yerel Tarih	10	21,27
İlkokulda Tarih Öğretimi	6	12,76
Öğretim Programları	5	10,63
Tarihi Materyal Kullanımı	4	8,51
Değer Öğretimi	3	6,38
Ders Kitapları	3	6,38
Eğitim Politikaları	2	4,25
Eskiçağ Tarihi	2	4,25
Aktif Öğrenme Modeliyle Öğretim	2	4,25
Kanıt Temelli Öğretim	1	2,12
Kavram Algılama	1	2,12
Metaforları Belirleme	1	2,12
Milli Mücadele	1	2,12
Ortaçağ Tarihi	1	2,12
Problem Çözme Yöntemi	1	2,12
Tarihsel Gelişim	1	2,12
Zaman Algısı	1	2,12
Zihinsel Öğrenme Yetersizliği	1	2,12
Toplam	47	100

Tablo 5 incelendiğinde sözlü ve yerel tarih, çalışmalarda en fazla işlenen konudur. Bu konuda toplam 9 çalışma (%21,27) hazırlanmıştır. Tabloya göre en çok çalışılan ikinci konu ise tarih öğretiminin tarihidir. Bu konuda toplam 6 çalışma (%12,76) hazırlanmıştır. Ayrıca çalışmaların öğretim programları (%10,63), tarihi materyal kullanımı (%8,51), değer öğretimi (%6,38) ve ders kitapları (%4,25) konularına odaklandığı anlaşılmaktadır.

Sözlü ve yerel tarih konuları kapsamında sözlü tarih uygulamasının öğrenciler üzerindeki etkisi, ilkokul öğrencilerinin ve öğretmenlerinin sözlü tarih ve gezilere dayalı yerel tarih etkinliklerinde öğrenci görüşleri ele alınmıştır. Tarih öğretimiyle ilgili çalışmalarda edebi ürün ve materyal kullanımıyla ilgili konulara da yer verilmiştir. Bu bağlamda 3. ve 4. sınıfta Türk Tarihi konularının öğretiminde çizgi romanların kullanılması, ilköğretim hayat bilgisi ve sosyal bilgiler müfredatlarının tarih konularında eğitim materyali olarak resmin kullanılması, tarihi hikâyelerin ilkokul 4. sınıf sosyal bilgiler dersinin öğretimindeki önemi, ilköğretim 3. sınıf hayat bilgisi dersinde tarih konularının öğretiminde fotoğraf kullanımı gibi edebi ürünlerle ve materyallerle ilgili çalışmalar yapılmıştır.

Çalışmaların konuları analiz edildiğinde genelde tarih öğretiminin tarihine ilişkin çalışmalar yapıldığı bu çalışmaların ise 1924, 1926, 1936, 1948 ilkokul programlarına göre hazırlanmış

ders kitaplarında tarih konuları ve öğretimi, 1923–1931 yıllarında ilkokullarda okutulan tarih ders kitapları, Osmanlı’dan günümüze ilköğretimde tarih öğretimi ve okutulan tarih ders kitapları, sosyal bilgiler dersinde öğrencilerin tarih konuları üzerinde oluşturdukları metaforlar, Cumhuriyet öncesinde ve Cumhuriyet döneminde eğitim durumu ve Samsun ilinde ilköğretim kurumlarının tarihsel gelişimi, Demokrat Parti döneminin ilköğretim politikaları, Cumhuriyet’ten günümüze ilköğretim, 1924’te ilkokullarda tarih öğretimi, 1923-1980 yılları arası Batı Trakya azınlık ilkokullarında geleneksel eğitim gibi konularda hazırlandığı anlaşılmaktadır.

Öte yandan ilkokul 4. sınıf sosyal bilgiler ders kitaplarında Orta Çağ ve Eskiçağ konuları, ilkokul ders kitaplarında Milli Mücadele, ilköğretim 5. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersindeki cumhuriyet, saltanat ve liderlik kavramlarını algılayışları, ilkokul öğrencilerinin tarihteki kişi, olay, mekân ve dönem hakkındaki merakları, ağır düzeyde zihinsel öğrenme yetersizliği olan çocukların tarih konularından milli değerleri öğrenme süreci, 4. sınıf sosyal bilgiler dersinde tarih konularının aktif öğrenmeye dayalı etkinlik temelli öğretimi, 4. ve 5. sınıflarda okutulan tarih konularının incelenmesi, sınıf öğretmenlerinin 4. sınıf sosyal bilgiler dersi tarih konularında değer öğretimine ilişkin görüşleri, 4.sınıf sosyal bilgiler dersinde tarih konularının çoklu zekâ ile öğretimi, kanıt temelli öğrenme modeli, çocuklarda zaman algısının gelişimi, 4.sınıf sosyal bilgiler dersinde tarih konularında problem çözme yönteminin etkililiği ve ilkokul 4. ve 5. sınıflarda tarih öğretimi bu konulara örnek olarak gösterilebilir. İlkokul düzeyinde tarih öğretimi ile ilgili olarak hazırlanan tezlerin yöntemleri Tablo 6’da sunulmuştur.

Tablo 6. *İlkokul Düzeyinde Tarih Öğretimi ile İlgili Olarak Hazırlanan Tezlerin ve Makalelerin Yöntemleri*

Yöntem	Frekans (f)	Yüzde (%)
Doküman İnceleme	17	35,41
Tarama Yöntemi	10	20,83
Durum Çalışması/Örnek Olay	9	18,75
Eylem araştırması	5	10,41
Deneysel Yöntem	4	8,33
Gömülü Teori	1	2,08
Fenomenoloji	1	2,08
Tarihsel Araştırma	1	2,08
Toplam	48	100

Tablo 6 incelendiğinde çalışmalarda deneysel, doküman inceleme, durum çalışması, eylem araştırması, fenomenoloji, gömülü teori, tarama ve tarihsel araştırma yöntemleri kullanılmıştır. Çalışmalarda en çok 17 çalışmada doküman inceleme (%35,41), 10 çalışmada (%20,83) ve 9 çalışmada (%18,75) durum çalışması/örnek Olay yönteminin tercih edildiği görülmektedir. İncelen çalışmalardan 5 tanesi (%10,41) eylem araştırması ve 4 tanesi (%8,33) deneysel yöntem kullanılarak hazırlanmıştır. Çalışmalarda gömülü teori, fenomenoloji ve tarihsel araştırma yöntemleri birer kez (%2,08) kullanılmıştır.

Sonuç ve Tartışma

Günümüzde ilkokulda hayat bilgisi ve sosyal bilgisi derslerinde öğretilmektedir. Bu bağlamda Türkiye’de tarih öğretimiyle ilgili pek çok çalışma ve bu çalışmaların incelendiği çalışmalar yapılmıştır. Ancak ilkokul düzeyinde tarih öğretimi üzerine yapılan çalışmaların değerlendirilmesi yapılmamıştır. İlkokul düzeyinde tarih öğretimi alanında yapılan tez ve makalelerin içerik değerlendirmesini yapılarak ilkokul düzeyinde tarih öğretiminin günümüzde geldiği nokta ve gelecekteki yönelimi hakkında ipuçları elde etmeyi amaçlayan bu araştırmanın sonuçları şunlardır:

Araştırmada ilkokul düzeyinde tarih öğretimiyle ilgili ulaşılabilen tezler ve makaleler değerlendirilmiştir. Araştırma kapsamında ilkokulda tarih öğretimiyle ilgili 16’sı makale, 28’i yüksek lisans, 3 tanesi ise doktora tezi olmak üzere toplam 47 tane çalışmaya ulaşılmıştır. Araştırmada incelenen çalışmaların yalnızca ilkokul düzeyinde hazırlanmış tarih öğretimi çalışmaları olduğu göz önüne alındığında bu sayının azımsanmayacak derecede olduğunu söylemek mümkündür. Benzer olarak Turan ve Aslan (2016) Türkiye’de tarih öğretimine yönelik çalışmaların sayısının yıllar geçtikçe arttığını ve bu durumun sevindirici olduğunu ifade etmişlerdir. Öztürk ve Şimşek (2013) de tarih öğretimine yönelik yaptıkları bibliyografi çalışmasında Türkiye’de önemli bir akademik artış olduğunu belirtmişlerdir. Bu bağlamda her üç grup içinde yapılan çalışmalar en fazla yüksek lisans grubuna ait olduğu anlaşılmaktadır. Benzer şekilde Adlığ (2021) ve Kaymakçı (2017) da çalışmalarında inceledikleri tezlerin en çok yüksek lisans düzeyinde hazırlandığı sonucuna ulaşmışlardır. Bu durumun temel nedeninin lisansüstü öğretim sürecinin birinci aşamasının yüksek lisans, ikinci aşamasının ise doktora programı şeklinde yapılması, doktora programlarının Türkiye’deki üniversitelerde yaygın olmayışı ve dolayısıyla yüksek lisans düzeyinde öğrenim gören daha fazla öğrenci olması olabilir (Kaymakçı ve Er, 2009; Kaymakçı, 2017).

İlkokul düzeyinde tarih öğretimi ile ilgili olarak hazırlanan çalışmaların yayım yıllarına bakıldığında incelenen çalışmaların yayım yılları 2002 ile 2021 yılları arasında değişmektedir. Buna göre ulaşılabilen ilk çalışma 2002 yılında yayımlanmıştır. En fazla çalışma 2019 yılında yapılırken, en az çalışma ise 2004 yılında yapılmıştır. Araştırma sonucuna göre ilkokulda tarih öğretimi ile ilgili tarih çalışma sayısının giderek arttığı belirlenmiştir (Turan ve Aslan, 2016). Araştırmanın bu sonucu ilkokulda tarih öğretimine verilen önemin geçmişe göre arttığını göstermektedir. Bu sonucun temel nedeni Türkiye’de üniversitelerin yaygınlaşması ve lisansüstü eğitime talebin artması olabilir. Yüksek Öğretim Bilgi Yönetim Sistemi’ndeki istatistik verileri dikkate alındığında ilkokulda tarih öğretimi ile ilgili ilk çalışmanın yapıldığı 2002 yılında Türkiye’de 76 üniversite varken 2021 yılında 207 tane üniversite bulunmaktadır. Yüksek Öğretim Bilgi Yönetim Sistemi’nde ulaşılabilen en eski istatistiki verilere göre 2013-2014 eğitim öğretim yılında öğretmen eğitimi ve eğitim bilimleri lisansüstü öğrenci sayısı toplam 29116 iken 2020-2021 eğitim öğretim yılında bu sayı 449717’dir (Yüksek Öğretim Bilgi Yönetim Sistemi, 2021).

Tezlerin yapıldığı üniversiteler incelendiğinde ilkökul düzeyinde tarih öğretimi ile ilgili olarak toplam 18 farklı devlet üniversitesinde hazırlanmıştır. Tezlerin yapıldığı üniversitelere bakıldığında en fazla ilkökul düzeyinde tarih öğretimi ile ilgili tezin Marmara ve Giresun Üniversitesi'nde yapıldığı görülmektedir. Bu sonucun aksine Kaymakçı (2017) ve Adlığ (2021) çalışmalarında tarih öğretimi ile ilgili tezlerin en fazla Gazi Üniversitesi'nde hazırlandığını Öztürk ve Sıgnaktekin (2021) ise sosyal bilgilerde tarih öğretimi ile ilgili tezlerin en fazla Marmara Üniversitesi'nde hazırlandığını belirtmişlerdir. Bu sonucun arkasında Marmara ve Giresun Üniversitesi'nde görevli öğretim üyelerinin çalışma alanlarının ilkökulda tarih öğretimi olması olabilir.

İlkokul düzeyinde tarih öğretimi ile ilgili olarak yapılan makaleler toplam 9 farklı dergide yayınlanmıştır. En fazla makalenin Turkish History Education Journal dergisinde yapıldığı görülmektedir. İlk sayısını 2012 Mayıs'ta çıkaran Turkish History Education Journal Türkiye'de tarih eğitimi konusunda özgün bir akademik dergi niteliğindedir. TR Dizin ve EbscoHost başta olmak üzere uluslararası birçok farklı dizinde taranan dergi şu an yılda iki sayı olarak çıkmaktadır. Tarih öğretiminin yanında tarihçilik ve tarih metodolojisi konularında da yayım yapan dergide tarih eğitimi hakkında çevirilere de yer verilmektedir (Turkish History Education Journal, 2021). Türkiye'de ilkökul düzeyinde tarih öğretimi ile ilgili olarak yapılan makalelerin en çok bu dergide yayınlanmasının nedeni derginin öne çıkan bu özellikleri olabilir.

Konuları bakımından çalışmalar incelendiğinde ilkökul düzeyinde tarih öğretimi ile ilgili olarak 18 farklı türde konu işlendiği tespit edilmiştir. Tez ve makalelerde en fazla sözlü ve yerel tarih konuları çalışılmıştır. İlkokul öğrencilerinin bilişsel yapıları göz önüne alındığında tarih öğretiminde sözlü ve yerel tarih kullanımının etkili bir yöntem olduğunu söylemek mümkündür. Öyle ki tarih öğretiminin önde gelen birçok bilim insanı çocuklar için tarih öğretiminde sözlü ve yerel tarih uygulamalarının, kanıt temelli öğrenmenin ve materyal kullanımının oldukça önemli olduğunun altına çizmektedir. Bu konuda özellikle Dewey, tarih ve coğrafyanın birlikte öğretilmesini çünkü Tarih öğrenme asıl olanın insancıl bağlantıları kurabilmek ve ilişkileri sağlayabilmek olduğunu ifade etmektedir (Yeşiltaş ve Kaymakçı, 2009). Bu bağlamda Türkiye'de yürütülen ilkökulda tarih öğretimi çalışmalarının doğru bir yönelimde olduğunu söylemek mümkündür. Bunun yanı sıra tarih programları, Eskiçağ ve Ortaçağ tarihi, tarihi materyal kullanımı, aktif öğrenme modeli, kanıt temelli ve çoklu zekâ ile öğretim, değer öğretimi, eğitim politikaları, kavram algılama, Milli Mücadele, problem çözme yöntemi, tarihsel gelişim, zaman algısı ve zihinsel öğrenme yetersizliği konularına odaklandığı anlaşılmaktadır. İncelenen çalışmalarda doğrudan beceri öğretimine yönelik çalışmaların yapılmadığı görülmektedir. Çalışmanın bu sonucuna paralel olarak Turan ve Aslan (2016)'da çalışmalarında bu konunun altına çizmiştir. Özellikle içinde bulunduğumuz yüzyılda ilkökul öğrencileri için bilgi değil bilgiyi kullanabilecekleri beceriler esastır (Tekkol, 2020).

İlkokul düzeyinde tarih öğretimi ile ilgili olarak hazırlanan çalışmalarda bakıldığında sekiz farklı yöntem kullanılmıştır. Yöntemler içerisinde en fazla kullanılan yöntemin doküman inceleme olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca tarama yöntemi, durum çalışması, eylem araştırması ve deneysel yöntemler en fazla kullanılan yöntemler olmuştur. Buna ilaveten fenomenografik

araştırma, gömülü teori ve tarihsel araştırma yöntemleri en az tercih edilen yöntemler olmuştur. Çalışmanın bu sonucunun aksine Kaymakçı (2017), Çırak (2020) ve Turan ve Aslan (2016), Türkiye’de tarihi eğitimi üzerine yapılan tezlerde daha çok nicel araştırma yöntemlerinin kullanıldığı belirtilmiştir. Öztürk ve Sıgnaktekin (2021) ise çalışmanın sonucuna paralel olarak sosyal bilgilerde tarih konularını üzerine hazırlanmış tezlerde en çok nitel araştırma yönteminin tercih edildiğini belirtmişlerdir. Yine benzer şekilde Hayta ve arkadaşları (2020) tarih öğretimi ve tarih yazıcılığı üzerine hazırlanmış tezlerin daha çok nitel yöntem doğrultusunda hazırlandığı sonucuna varmışlardır.

Araştırma bulguları genel olarak değerlendirildiğinde ilkökulda tarih öğretimi ile ilgili çalışmaların nicelik olarak yeterli olduğu söylenebilir. Çalışılan konuların farklılıkları sevindirici olsa da bazı çalışmaların birbirinin benzeri olması çalışma konularında tekrara düşüldüğünü göstermektedir. İlkokulda tarih öğretimi ile ilgili yapılan araştırmaların türü çoğunlukla makale olması ve doktora tezlerinin sayısının oldukça az olması ilkökulda tarih öğretiminin akademide alacak çok yolu olduğunun göstergesidir. Çalışmalarda farklı araştırma yöntemleri kullanılsa da çalışmaların betimsel ağırlıklı olduğu söylenebilir.

Öneriler

- Tez ve makale konularında tekrarlara düşmemek adına tez çalışmaları başlamadan önce daha detaylı literatür taraması yapılmalıdır.
- İlkokulda tarih öğretimi ile ilgili doktora düzeyinde daha fazla çalışma yapılabilir.
- Tez ve makalelerde çok çalışılmış ve popüler konular yerine kuram ve uygulama açısından yaygın etkisi daha fazla olabilecek analitik çalışmalar yapılabilir.
- İlkokul düzeyindeki çalışmalar öğrencilerin tarihsel düşünme yeteneğini erken yaşlarda kazanmaları açısından artırılmalı ve uygulanması teşvik edilmelidir.
- İlkokul öğrencilerine yönelik tarih öğretimine yönelik çalışmalarda soyut tarihi somutlaştırmak adına tarihsel belge ve kaynaklar ile edebi ürünleri ele alan çalışmalar yapılabilir.
- Bu araştırma YÖK Ulusal Tez Merkezi internet sitesinden erişilen tezler ve Google Scholar internet sitesinden erişilen makaleler ile sınırlıdır. Gelecekte farklı dizinlerdeki çalışmalar da taranarak daha kapsamlı bir değerlendirme çalışması yapılabilir.
- Bu araştırmada incelenen çalışmalar ile farklı ülkelerdeki araştırmalar da kıyaslanarak karşılaştırmalı çalışmalar da yürütülebilir.
- Bu araştırmada incelenen çalışmaların sonuçları ve önerileri de ele alınarak daha derinlemesine içerik analizi yapılabilir.

Kaynakça

- Adlığ, D. (2021). Tarih eğitimi ile ilgili yapılmış tezlerin incelenmesi. *MECMUA - Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi* 6(11), 329-348. <https://doi.org/10.32579/mecmua.810048>
- Aktekin, S. (2009). Türkiye’de tarih eğitimi. *Çok kültürlü bir Avrupa için tarih ve sosyal bilgiler eğitimi*, 27-44.
- Altun, A. & Ata, B. (2013). Unesco’nun tarih eğitimi yayınlarına yönelik bir değerlendirme (1947-2012) . *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14, 107-139 . <https://doi.org/10.14520/adyusbd.612>
- Ata, B. (1998). John Dewey ve Türkiye’de ilköğretimde tarih öğretimi (1923-1930) *Atatürk’ün Cumhuriyetin İlanından Sonraki Hedefleri Sempozyumu*, Kocaeli Üniversitesi ile Atatürk Araştırma Merkezi, 57-77.
- Baykara, T. (2017). *Tarih metodu öğrenme araştırma ve yazım* (2. Baskı). Bilge Kültür Sanat.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (11. Baskı). Pegem Akademi.
- Cooper, H. (2018). Children, their world, their history education: the implications of the Cambridge review for primary history, *Education* 3-13, 46:6, 615-619, <https://doi.org/10.1080/03004279.2018.1483797>
- Cooper, H. (2010) International perspectives on history education, *Education*, 38:3, 219-223, <https://doi.org/10.1080/03004279.2010.497268>
- Çırak, A. (2020). Sosyal bilgilerde tarih ile ilgili konuların öğretimi üzerine 1999-2019 yılları arası yapılan tezlerin analizi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 40(3), 1219-1242. <https://doi.org/10.17152/gefad.797451>
- Dönmez, C., & Oruç, Ş. (2009). *Atatürkçülük, tarih, coğrafya ve sosyal bilgiler öğretimi bibliyografyası*. Asil Yayın Dağıtım.
- Durmaz, A., & Yıldız, Ö. (2016). Türkiye’deki eğitim politikasına genel bir bakış (1920-1930). *Electronic Turkish Studies*, 11(19).
- Hayta, N., Karabağ, G., & Gövercin, A. (2020) Türkiye’de tarih eğitimi ile ilgili yapılmış lisansüstü tezlerin değerlendirilmesi. *Turkish History Education Journal*, 9(1), 248-262. <https://doi.org/10.17497/tuhed.70575>
- İlköğretim ve Eğitim Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun (2012, 11 Nisan). *Resmi Gazete*. (28261). <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/04/20120411-8.htm> adresinden 07.08.2021 tarihinde erişilmiştir.
- Karasar, N. (2002). *Bilimsel araştırma yöntemi* (2. Baskı). Nobel Yayınları.
- Kaymakcı, S. (2017). Türkiye’de tarih öğretiminin yönelimi üzerine bir değerlendirme. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 25(6), 2153-2172.
- Kaymakcı, S., & Er, H. (2009). Türk inkılâp tarihi ve atatürkçülük konularının öğretimi üzerine yapılan tezlerin analizi. *Cumhuriyet Tarihi Araştırmaları Dergisi*, 5(9), 165-180.
- Mard, N. (2020). History in multidisciplinary education: a case study in a Finnish primary school, *Education*, 3-13. <https://doi.org/10.1080/03004279.2020.1737172>
- Mert, B., & Beldağ, A. (2019). Sosyal bilgiler öğretiminde sözlü ve yerel tarih uygulamalarının öğrencilerde farkındalık oluşmasına etkisi. *Milli Eğitim Dergisi*, 48(1), 267-292.

- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook*, Sage Publications.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2018a). *Hayat bilgisi dersi öğretim programı*. <https://mufredat.meb.gov.tr/ProgramDetay.aspx?PID=326> adresinden 08.08.2021 tarihinde erişilmiştir.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2018b). *Sosyal bilgiler dersi öğretim programı*. <https://mufredat.meb.gov.tr/ProgramDetay.aspx?PID=354> adresinden 08.08.2021 tarihinde erişilmiştir.
- Özalp, O. (2000). İlköğretim okulları ve liselerde tarih eğitimi. İçinde, Tarih Vakfı, *Tarih Öğretiminin Yeniden Yapılandırılması*, (s.4-7). Tarih Vakfı Yayınları.
- Özalp, M. T., & Akpınar M. (2018). Sosyal bilgilerde ölçme ve değerlendirme çalışmaları bir inceleme, B. Tay (Ed.) 7. *Uluslararası Sosyal Bilgiler Eğitimi Sempozyumu Bildiri Kitabı* içinde (ss.723-745), Ahi Evran Üniversitesi.
- Özalp, M. T., & Kaymakçı, S. (2019). 2005 ve 2018 TC İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğretim Programlarına karşılaştırmalı bir bakış, C. Avcı (Eds.) 6. *Uluslararası Tarih Eğitimi Sempozyumu Bildiriler Kitabı* içinde (ss. 792-806), Bolu: Abant İzzet Baysal Üniversitesi.
- Öztürk, Ş., & Şimşek, A. (2013). Bibliyografya: tarih eğitimi alanında yayınlanmış Türkçe makaleler bibliyografyası. *Turkish History Education Journal*, 2(1), 110-145.
- Öztürk, F. Z. Ö., & Sıgnaktekin, C. (2021). Türkiye’de Sosyal Bilgiler Eğitimi Alanında Hazırlanan Tarih Konulu Lisansüstü Tezlerdeki Eğilimler: Bir Meta-Sentez Çalışması. *Uluslararası Sosyal Bilgilerde Yeni Yaklaşımlar Dergisi*, 5(1), 152-176. <https://doi.org/10.38015/sbyy.875796>
- Piaget, J. (1977). *The development of thought: Equilibration of cognitive structures* (A. Rosin, Çev.). Viking.
- Safran, M. (2015). Türkiye’de tarih öğretiminin gelişimi. İçinde M. Demirel (Ed.), *Tarih Öğretim Yöntemleri* (ss. 10-24). Pegem A Yayıncılık.
- Sakaoğlu, N. (1995). İlkokul tarih programları ve ders kitapları. İçinde S. Özbaran (Yay. Haz.), *Tarih Öğretimi ve Ders Kitapları: 1994 Buca Sempozyumu* (ss. 135-144). Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Seikas, P. (1999). Beyond 'content' and 'pedagogy': In search of a way to talk about history education, *Journal of Curriculum Studies*, 31:3, 317-337. <https://doi.org/10.1080/002202799183151>
- Smolenskii, N. I. (2004). History Education in Russia: Current Status and Problems A Discussion, *Russian Studies in History*, 43:3, 24-49. <https://doi.org/10.1080/10611983.2004.11061017>
- Senemoğlu, N. (2012). *Gelişim öğrenme ve öğretim* (21. Baskı) Pegem A Akademi.
- Sönmez, Ö. F., Merey, Z., & Kaymakçı, S. (2009). Vatandaşlık ve insan hakları eğitimi alanında yapılan yüksek lisans ve doktora tezlerinin değerlendirilmesi. *Uluslararası Avrupa Birliği, Demokrasi, Vatandaşlık ve Vatandaşlık Eğitimi Sempozyumu*, Uşak Üniversitesi Avrupa Birliği Araştırma ve Uygulama Merkezi, 28-30 Mayıs, 2009.
- Spencer, H. (2013). *Zihin, ahlak ve beden eğitimi*, M., Münir, Çev. (İ. Balcı, S. Kaymakçı ve Ö. F. Sönmez, Yay. Haz.). Pegem Akademi. (1861)

- Şahin, M., Göğebakan-Yıldız, D., & Duman, R. (2011). Türkiye'deki sosyal bilgiler eğitimi tezleri üzerine bir değerlendirme. *Journal of Social Studies Education Research*, 2(2), 96-121.
- Şimşek, A., & Çakmakçı, E. (2019). Cumhuriyet dönemi ilkököl tarih ders kitaplarında millî mücadele. *Cumhuriyet Tarihi Araştırmaları Dergisi*, 15(30), 189-227.
- Şimşek, A., & Yazıcı F. (2013). Türkiye'de tarih öğretiminin dünü, bugünü. *TYB Akademi Dil, Edebiyat ve Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(8), 9-32.
- Tahiroğlu, M., & Özalp, M.T. (2021). İlkokulda hayat bilgisi öğretimi. H. Akyol ve A. Avşar Tuncay (Ed.) *İlkokulda Eğitim ve Öğretim* içinde (s. 187-212), Pegem A Akademi.
- Tekkol, İ. (2020). İlkokulda beceri öğretimi üzerine. H. Bozdemir ve S. Kaymakçı (Ed.) *İlkokulda Beceri Öğretimi* (s. 1-12), Pegem A Akademi.
- Turan, İ., & Aslan, H. (2016). YÖK tez merkezi ve Proquest veri tabanında yer alan tarih eğitimi tezlerinin değerlendirilmesi. *Journal of Education Faculty*, 18(2), 982-1001. <https://doi.org/10.17556/jef.06505>
- Turan, R., & Ulusoy K. (2011). Sosyal bilgiler disiplininde tarihin yeri ve önemi. İçinde: Refik Turan ve Kadir Ulusoy (Ed.), *Sosyal Bilgilerin Temelleri*, (138-155). Maya Akademi.
- Turkish History Education Journal. (2021). *Turkish History Education Journal* <https://dergipark.org.tr/tr/pub/tuhed> adresinden 20.10.2021 tarihinde erişilmiştir.
- Türk, İ. C. (2006). *Osmanlı Devleti'nde tarih eğitimi (1839-1922)*. [Yayımlanmamış doktora tezi]. Atatürk Üniversitesi, Erzurum, Türkiye.
- Vella, Y. (2015). How do students learn history? The problem with teaching history as part of an integrated or interdisciplinary cross curricular pedagogical Approach. *History Education Research Journal*, 13(1), 60-68. <https://doi.org/10.18546/HERJ.13.1.06>
- Yeşiltaş, N. K., & Kaymakçı, S. (2009). John dewey'nin eğitim anlayışı ve sosyal bilgiler eğitimine yönelik bazı örnek uygulamaları. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (4), 227-242.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2005). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayınevi.
- Yıldız, Ö. (2003). Türkiye'de tarih öğretiminin sorunları ve çağdaş çözüm önerileri. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(15), 181-190.
- Yüksek Öğretim Bilgi Yönetim Sistemi, (2021). *Yükseköğretim istatistikleri*. <https://istatistik.yok.gov.tr/> adresinden 12.09.2021 tarihinde erişilmiştir.

İncelenen Kaynaklar

Doktora Tezleri

- Gürkan, H. (2016). *Osmanlı'dan Cumhuriyet'e ilköğretimde tarih öğretiminin dönüşümü (1869-1950)* [Yayımlanmamış doktora tezi], Mersin Üniversitesi, Mersin, Türkiye.
- Kızılay, N. (2019). *İlkokul öğrencilerinin tarih merakı ve yörüngesi* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu, Türkiye.
- Sağlam, M. (2010). *1970-1975 dönemi ilkököl öğrencilerinin eğitim deneyimleri: Sözlü tarih yöntemiyle bir çalışma* [Yayımlanmamış doktora tezi] Ankara Üniversitesi, Ankara, Türkiye.

Yüksek Lisans Tezleri

- Açık, İ. (2020). *İlkokul 4. Sınıf sosyal bilgiler dersinde kültürel mirasa duyarlılık ve vatanseverlik değerlerinin biyografilerle öğretimi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Zonguldak, Türkiye.
- Avcı, B. (2019). *Demokrat Parti döneminde ilköğretim politikaları (1950-1954)* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir, Türkiye.
- Aygül, N. H. (2021). *Birinci Türkiye Büyük Millet Meclisi ve tek parti dönemi maarif/ milli eğitim şûralarında ilkokul programları (1920-1949)* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Bayburt Üniversitesi, Bayburt, Türkiye.
- Bahar, H. (2002). *İlköğretim okullarında (4. ve 5. Sınıflar) tarih öğretimi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Kahramanmaraş, Türkiye.
- Bilgili, E. (2019). *Türkiye’de cumhuriyetten günümüze ilköğretim 4. ve 5. sınıflarda okutulan tarih konularının incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Kahramanmaraş, Türkiye.
- Candoğan Özdemir, K. (2006). *İlköğretim hayat bilgisi sosyal bilgiler müfredatlarının tarih konularında eğitim materyali olarak resmin kullanılması* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Gazi Üniversitesi, Ankara, Türkiye.
- Derya, R. (2018). *Sınıf öğretmenlerinin yerel tarih öğretimi ile ilgili görüşlerinin değerlendirilmesi (4. sınıf örneği)* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Giresun Üniversitesi, Giresun, Türkiye.
- Gel, A. I. (2019). *4. sınıf sosyal bilgiler dersinde tarih konularının aktif öğrenmeye dayalı etkinlik temelli öğretiminin tarihsel düşünme becerisinin gelişimine ve akademik başarıya etkisi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Manisa, Türkiye.
- Gülmüş, R. (2015). *İlkokul 4. sınıf sosyal bilgiler dersi tarih konularında değer öğretimine ilişkin sınıf öğretmeni görüşleri* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Burdur, Türkiye.
- Işık, H. (2008). *İlköğretim 4. sınıf sosyal bilgiler tarih konularının öğretiminde kanıt temelli öğrenme modeli: Bir aksiyon araştırması* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Marmara Üniversitesi, İstanbul, Türkiye.
- İşçimen, S. (2007). *Türkiye Cumhuriyeti’nde ilkokullarda okutulan tarih ders kitapları (1923-1931)* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Mersin Üniversitesi, Mersin, Türkiye.
- Kılavuz, Ö. (2004). *İlköğretim dördüncü sınıf sosyal bilgiler dersi tarih konularında problem çözme yönteminin etkililiği* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Marmara Üniversitesi, İstanbul, Türkiye.
- Kılıç, A. (2018). *Hayat bilgisi dersi, 'dün, bugün, yarın' temasında sözlü ve yerel tarih etkinliklerinin değerlendirilmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. İstanbul Üniversitesi, İstanbul, Türkiye.
- Kılıç, F. D. (2010). *İlköğretim beşinci sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersinde tarih konuları üzerinde oluşturdukları metaforların söylem analizi tekniği ile incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale, Türkiye.
- Kömürcü, C. (2010). *Cumhuriyet Döneminde Samsun ilinde ilköğretim (ilkokul) kurumlarının tarihsel gelişimi (1923-1960)* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun, Türkiye.

- Özkan, M. (2008). *1924, 1926, 1936, 1948 ilkokul programlarına göre hazırlanmış ders kitaplarında tarih konuları ve öğretimi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Selçuk Üniversitesi, Konya, Türkiye.
- Rasit, N. (2019). *Osmanlı sıbyan mektebi geleneğinin 20. yüzyıl Batı Trakya'sına yansımaları: 1923-1980 yılları arası Batı Trakya azınlık ilkokullarında geleneksel eğitim* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi] Marmara Üniversitesi, İstanbul, Türkiye.
- Sarıbıyık, M.S. (2018). *İlkokullarda milli tarih şuurunu kazandırmada tarihi çizgi romanların önemi: Tarkan çizgi romanları örneği* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Giresun Üniversitesi, Giresun, Türkiye.
- Sayımlı, S. (2017). *İlkokul öğrencilerinin sözlü tarihe yönelik tutumlarının incelenmesi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Sakarya Üniversitesi, Sakarya, Türkiye.
- Sinan, R. (2020). *İhsan Şerif Saru'nun hayatı ve cumhuriyetin ilk yıllarında ilköğretim tarih eğitimine katkısı* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Trabzon Üniversitesi, Trabzon, Türkiye.
- Sucu, E. (2014). *İlköğretim 3. sınıf dersinde tarih konularının öğretiminde fotoğraf kullanımının öğrenci başarısına ve derse olan tutumuna etkisi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Gazi Üniversitesi, Ankara, Türkiye.
- Şahin, F. (2008). *Yeni öğretim programında ilköğretim 4.sınıf sosyal bilgiler dersi tarih konularının çoklu zekâ ile öğretimi (Afyonkarahisar örneği)*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi] Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Rize, Türkiye.
- Şahin, S. (2019). *İlkokul 4. sınıf sosyal bilgiler dersinde sözlü tarih uygulamalarının etkililiği ve önemi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Rize, Türkiye.
- Şakar, M. (2019). *1938-2018 yılları arası ilkokul 4. sınıf tarih ve sosyal bilgiler ders kitaplarındaki Orta Çağ konularının görsel açısından incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Selçuk Üniversitesi, Konya, Türkiye.
- Şimşek, U. (2002). *İlköğretimde "doğru bilinç" oluşturmada tarih eğitiminin rolü* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Atatürk Üniversitesi, Erzurum, Türkiye.
- Tangülü, Z. (2008). *Demokrat Parti Dönemi'nin ilköğretim politikaları (1950-1960)* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Fırat Üniversitesi, Elazığ, Türkiye.
- Taşkın, A. (2016). *Cumhuriyet döneminde ilkokul tarih/sosyal bilgiler ders kitaplarında eskiçağ tarihinin öğretiminin incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Sakarya Üniversitesi, Sakarya, Türkiye.
- Turan, M. (2015). *Tarihi hikâyelerin ilkokul 4. sınıf sosyal bilgiler öğretimindeki önemi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Giresun Üniversitesi, Giresun, Türkiye.

Makaleler

- Alaca, E. (2017). Cumhuriyet dönemi ilkokul tarih ders kitapları üzerine bir değerlendirme (1923-1972). *Electronic Turkish Studies*, 12(28).
- Altun, A. (2014). İlkokul ve ortaokul öğrencilerinin tarih kavramına ilişkin algılarının yörüngesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 14(6), 2305-2326.
- Aslan, E. (2011). Osmanlı'nın "Mekatib i İptidaiye" sinden Türkiye Cumhuriyeti'nin "İlk Mektepler" ine geçişte tarih programlarında değişim. *Atatürk Yolu Dergisi*, 12(48), 749-777.
- Ata, B. (2014). 1924'te İlkokullarda tarih öğretimi: D'alembert etkisi altında Türk deneyimi. *Turkish History Education Journal*, 3(1), 43-61.
- Ata, B. (2017). İlkokul düzeyinde tarih öğretimi, *Turkish History Education Journal*, 6(2), 469-481.

- Safran, M., & Şimşek, A. (2009). Çocuklarda zaman algısının gelişimi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(6), 542-548.
- Dere, İ., & Kızılay, N. (2017). Aile tarihinin araştırılmasında sözlü tarihin kullanımı: ilkokul öğrencilerinin tecrübeleri. *Turkish History Education Journal*, 6(2), 294-323.
- Kabapınar, Y., & İncegöl, S. (2016). Değişim ve süreklilik bağlamında oyun ve oyuncuğa bakmak: Bir sözlü tarih çalışması. *Turkish History Education Journal*, 5(1), 74-96.
- Özcan, E. (2019). İlkokul 4. sınıf sosyal bilgiler dersi tarih konularının aktif öğrenme modeliyle öğretilmesine ilişkin bir eylem araştırması. *Uluslararası Eğitim Araştırmacıları Dergisi*, 2(1), 58-74.
- Sağlam, H. İ., & Sayımlı, S. (2021). Hayat bilgisi dersi kapsamında öğrencilerin ve velilerin sözlü tarih çalışmalarına ilişkin görüşlerinin incelenmesi. *Journal of Qualitative Research in Education*, 26, 88-103.
- Şimşek, A., & Çakmakçı, E. (2019). Cumhuriyet dönemi ilkokul tarih ders kitaplarında millî mücadele. *Cumhuriyet Tarihi Araştırmaları Dergisi*, 15(30), 189-227.
- Taşkın, A., & Şimşek, A. (2017). Cumhuriyet dönemi ilkokul tarih/sosyal bilgiler ders kitaplarında eskiçağ tarihinin öğretimi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 25(4), 1533-1548.
- Türk, İ. C. (2006). Osmanlı devleti ilköğretim okulları tarih müfredat programları-tarih öğretim usulleri. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, (14), 333-346.
- Ulusoy, K., & Dilmaç, B. (2009). Ağır düzeyde zihinsel öğrenme yetersizliği (öğretilebilir düzeyde) olan çocukların tarih konularından milli değerleri öğrenme süreci ile ilgili bir çalışma. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (2), 120-135.
- Vurgun, A., & Brina, N. (2021). Cumhuriyetin İlk Yıllarındaki İlkokul Tarih Ders Kitaplarında Mustafa Kemal Atatürk ve Silah Arkadaşları. *International Primary Education Research Journal*, 5(2), 126-139.
- Vurgun, A., & Özdemir, Y. (2020). Cumhuriyet'in ilk yıllarındaki (1924-1928) ilkokul tarih ders kitaplarında millî mücadele döneminin siyasi ve diplomatik gelişmeleri. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (66), 335-347.